

DE VIRTUELE ARTAUD: HET COMPUTERVIRUS ALS PERFORMANCE ART

JASON FARMAN HET COMPUTERVIRUS ALS PERFORMANCE ART, GELANCIERD OP ÉÉN VAN DE MEEST GERENOMMEERDE KUNSTBIËNNALES: JASON FARMAN LAAT ONS BINNENKIJKEN IN DE ONZICHTBARE MANIFESTATIES VAN DE VIRALE BESMETTING. MET HET BIËNNALEVIRUS WORDT HET ASEPTISCHE IMMUNITEITSDENKEN VAN HET VEILIGE KUNSTBEDRIJF OPENGETROKKEN VAN HET COMPUTERVIRUS NAAR HIV/AIDS.

Jason Farman is doctorandus aan de afdeling 'Theater, Film, Television and Digital Media' aan de UCLA. Dit artikel is een fragment uit zijn proefschrift, getiteld *Theater: Embodied Performance in the Digital Age*, waarin dieper wordt ingegaan op de gelijkenissen tussen digitale media en performance door een de analyse van het lijk op het digitale podium. Hij stelde zijn werk voor op diverse conferenties in de Verenigde Staten en ontving de University of California's Dissertation Year Fellowship.

ARTAUD

Nergens is de 'global village'-metafoor angstwekkender geïllustreerd dan door de snelheid waarmee aids onze planeet is rondgereisd.

Computervirussen worden door bedrijven als McAfee, Symantec en Norton vaak voorgesteld als een kwaadaardige bedreiging voor de persoonlijke privacy, veiligheid en functionaliteit van het systeem. Maar hoe zouden we zo'n virus bekijken als het gescreven was als een performance-art? In juni 2001 ontwikkelden twee performance-artgroepen samen een script voor een computervirus-als-performance en lanceerden dit op de 49ste Biënnale van Venetië. Het performance-eivirus, dat Biennale-pyëette, werd losgelaten vanuit het Sloveense paviljoen op de openingsdag van de tentoonstelling. De verantwoordelijke groepen, WWW.0100101110101101.ORG (wat je grofweg zou kunnen vertalen als de binaire code voor de letter K) en epidemiology,¹ die beide bekend staan voor hun extreme performance-art-stukken waarin vaak de grenzen van de wettelijkheid worden getest, zagen het virus als een manier om de statische zienswijze op de betekenis van het begrip 'virus' te doorbreken. Een performance-art-situeerde zich in de context van sluipende biologische infecties, globalisering en internettoezicht. Volgens Gabriella Giannini traft de performance-art en web te destabiliseren als een "veilige" omgeving en de kapitalistische en globale controlesystemen, die zowel in realiteit als in een virtuele omgeving van kracht zijn, te ontmaskeren.² Deze analyse van de Biennale-py performance-art wil de relatie blootleggen tussen het gelijktijdige ontstaan van HIV/AIDS en computervi-

virussen, en ook tussen de betekenisvormingen waarin ze beiden worden gevat in een tijd van vervloeiende globale grenzen, verhoogde controle, en het 'post-humane' lijkzaam.

Ik wil het framework van deze studie koppelen aan de theorieën van Antonin Artaud in zijn werk *Le théâtre et son double*. Artaud stelde daarin dat het theater veel gelijkenissen vertoont met de pest, omwille van de spectaculaire aard van beiden, en door het effect dat ze hebben op de bevolking en de lijkamen van individuen. De pest en het theater kunnen allebei worden gelezen als een 'absolute relatie van het spektakel',³ ze kunnen een aanzet vormen tot een 'gevoel van symbolen', waarbij de pest 'gebruik maakt van beelden die tot dan toe lagen te sluimeren... om dan plots uit te breken in de meest extreme gebaren',⁴ terwijl het theater 'eveneens gebaren gebruikt en deze zo ver uitvergroot als mogelijk: net als bij de pest wordt de grens tussen wat is en wat niet is opnieuw gesmeed, tussen wat virtueel mogelijk is en de bestaande materialiteit van de dingen.' Uiteindelijk is het theater, net als de pest, erop gericht 'onfluit te ontketenen, krachten vrij te maken en nieuwe mogelijkheden te exploreren'.⁵ Het virus op de biënnale werkt binnen deze Artaudiaanse

LEXICON

PETER VER ELST anteeft in zijn discours vaak mutatie en auto-immuniteit. Daarbij plaatst hij deze terminologie telkens in een ander daglicht. Hij anteeft ze zowel vormelijk als inhoudelijk.

Interview Peter Ver elst

(Filip Rogiers, 'Alles is besmet', in: *De Morgen*, 31-08-2005)

'... Natuurlijk. Maar zo'n droom van wereldsolidariteit is wel een enige alternatief. Alles is besmet, en daar valt goed mee te leven als je de mensen geen dromen van absolute zuiverheid vooroudt. Dat is de gruwel van de politieke corruptie, de hypocrisie ook. Zoals de wereld besmet is door Al-Qaeda, is de Belgische politiek besmet door het Vlaams Belang. Misschien zelfs omdat ze niet aan de macht zijn en altijd maar meer stemmen verzamelen, worden de andere partijen er zo zwaar door besmet dat ze op min of meer bedekte wijze zoveel standpunten van het VB overnemen. Dat is auto-immuniteit.'

theorie: et probeert zij een weg te banen door de symbolenstrijd, de betekenis van zowel de ontologie van het virus als het statuut van het lijk in een digitaal tijdperk. Wanneer het virus hersreven wordt als een performance wordt het mogelijk om een discours te ontwikkelen over lijken en virussen en de manier waarop zulke begrippen worden geïnterpreteerd.

Als we het hebben over een 'performance' moeten we ons onmiddellijk de vraag stellen naar het publiek van zo'n voorstelling: voor wie wordt deze performance gemaakt? en voor de andere liggende publiek zijn de bezoekers van de Biënnale van Venetië. Maar tegelijkertijd wordt het stuk ook ervaren en bekeken door computergebruikers uit de hele wereld. Misschien is het ultieme publiek voor de performance wel de computer zelf, omdat de eigenlijke code alleen kan worden gelezen door de machine.⁶ Maar alvorens het performancevirus werd losgelaten in het Sloveense Paviljoen, hadden de twee auteursgroepen wel reeds de belangrijkste anti-virusbedrijven geïnformeerd over hun voornemen om het virus te verspreiden, met specifieke aanwijzingen over zijn werking en verwijdering. Na de lanering begonnen de grote anti-virusbedrijven het virus over de wereld te volgen en de verspreiding te mappen. Eva Mattes, woordvoerder van 0100101110101101.ORG: 'Zo gauw het virus wordt ontdekt wordt het meteen officieel vervolgd, waardoor elke computer een checkpoint wordt waarlangs het moet passeren. (...) Eenmaal een virus is losgelaten, verlies je er alle controle over. Je kan wel beslissen waar en wanneer je de performance laat beginnen, maar je weet nooit wanneer het zal leiden, of wanneer het ontsnapt ompleet aan je controle, het reist de wereld rond in twee minuten, het gaat waar jij je hele leven niet zult geraken, het wordt vervolgd door anti-virusagenten die het proberen te ontrollen. Op dit moment waart het rond aan byte-snelheid. Het is een kunstvorm die jou vindt, je hoeft er niet voor naar een museum te gaan, het werk zal je zelf in je woonkamer komen opzoeken.'⁷

Met de globale verspreiding en traject van het virus, pleit de performance de weg voor een nieuwe kritiek op de globaliserings-theorieën en de consequenties van Marshall McLuhan's 'global village'. Het performancevirus wordt een performance omtrent de globalisering en de illusie van een grensloze wereld. Hoewel de anti-virusbedrijven de groei van het virus vastleggen op een wereldkaart, is deze kaart (met zijn afgrenzing van landen en streken) intussen in veel globaliseringstheorieën al lang voorbijgestreefd. In deze theorieën wordt onze huidige digitale wereld voorgesteld als een terrein waarin grenzen vloeïend zijn geworden en klaar om te worden opgeruimd. Het publiek van het performance-art-virus bijvoorbeeld, behoort niet tot een bepaalde regionale groep, maar is verspreid en meervoudig, hoewel ik beweer dat de 'global village' een illusie is, worden som-

mige grenzen inderdaad wel opgevoerd even in deze performance, zoals de grens tussen het publieke en het private en ook tussen de binnenkant van het systeem en zijn connectie met de buitenwereld. Omputervirussen en malware vallen vaak op systeem aan, waardoor ze toegang krijgen tot 'privé'-bestanden en -informatie. Tegelijkertijd hebben anti-virusbedrijven de toelating om private documenten te overzien om de veiligheid van deze documenten te waarborgen. De globale controle van het virus door de anti-virusbedrijven wordt gespiegeld door een controle over het individuele systeem.

Controle en virussen gaan hand in hand in de meeste teksten over virussen en epidemieën. In *Surveiller et Punir* bespreekt Foucault de rol van controle in een stad die getroffen is door de pest. Net als in het Bijbelse verhaal over de laatste plaag van Egypte, wordt iedereen op die bepaalde dag gevraagd binnen te blijven. Gedurende deze quarantaine gaan de overheidsofficieren van huis tot huis, om de bewoners te vragen één voor één naar het raam te komen. Foucault schrijft: 'Hij roept elk van hen bij naam; stelt zij op de hoogte van ieders situatie... en als iemand niet naar het raam komt, moet hij vragen waarom niet. Op die manier zal hij op een makkelijke manier uitvinden of de doden en zieken worden verborgen gehouden. Iedereen opgesloten in een kooi, iedereen voor zijn raam, antwoordt op zijn naam en toont zichzelf op ommando - het is de grote doorlichting van de levenden en de doden.'⁸ Hieruit kunnen we afleiden

het idee dat virussen ontstaan in de Ander en in de eerste plaats de Ander bedreigen blijft stevig overeind in de meeste theorieën over hiv/aids en het omputervirus.

dat controle wordt ingezet als een middel om de bewegingsruimte van de pest te beperken. De pest, en de controle die er mee gepaard gaat, vernietigt de grens tussen het publieke en het private. Het statuut van het interne lijk - dat meestal als de ultieme private ruimte wordt beschouwd - wordt hierdoor publiek gemaakt, binnenste buiten gekeerd.

Door zijn benaming en de manier waarop de culturele verbeelding erover spreekt, wordt het omputervirus vaak gerelateerd aan de manier waarop het materiële lijk geïnfecteerd raakt. In zijn gedetailleerde en overtuigende boek over omputervirussen en de cybercultuur, stelt Andrew Ross: 'Overeenkomstig de nieuwe regel voor alles van "gevaarlijke" work stations tot "gesteriliseerde" netwerken, heeft het verlangen naar computerveiligheid een geheel nieuwe markt gecreëerd voor verdelers van virale vaccins die je het virus (een eenmalige immuniteitsshot) tegelijkertijd met zijn antigif verkopen, met namen als Flu Shot+, Virusafe, Vaccinate, ... en Antidote.'⁹ Van buitenaf gezien lijkt het computersysteem een lijfelijke betekenis verworven te hebben door de manier waarop erover het omputervirus wordt gesproken.

De term 'omputervirus' werd voor het eerst gebruikt in de akademische geschriften van Fredo en in zijn artikel uit 1984 *Experiments with Computer Viruses*, waarin Leonard Adleman wordt genoemd als

(Reensie van *Zwerm* van Peter Verelst in *De Morgen* door Bert Bultin 5-10-2005)
'De eraling, dan, wordt in *Zwerm* eraaldelijk en expliciet als strukturerend en vrijwel metafysisch principe geanteerd - tesamen met de foutjes van de kopie, die mutatie eten. In de zwarte middenpagina's vormen de eraling en de mutatie een tangonstructie rond de metamorfose; een drie-eenheid die niet meer dialectisch is, omdat elke syntese oneroepelijk zal exploderen (Nietzschans schrijft Verelst "Wille zur Macht is Wille zur Vernichtung"). (...)

Dit boek over virussen, mutaties, geweld en eenzaamheid presenteert zij daadwerkelijk als dusdanig: als een virus van bekende, maar woekerende beelden, als een reeks mutaties van ondermeer Amerikaanse tv-series, eigen werk en Thomas Pynchons *Gravity's Rainbow*, als een gewelddadige aanslag op de logica (en het geduld) van de lezer, als een neurose van een eenzame spreker die het idee dat hij zijn publiek zo intens bestookt dat het wel eens zou kunnen afaken eigenlijk best sexy vindt.

de bedenker van deze term. Er zijn e ter vroegere sporen van et begrip terug te vinden in de s ien e f i tion-literatuur, namelijk in et werk van David Gerrold uit 1975 *Wen .A.R.L.I.E. was One*, waarin een omputerverprogramma met de naam VIRUS op dezelfde manier opereert als de uidige omputervirussen. Dit omputerverprogramma werd ge ountered door een ander omputerverprogramma dat zeer toepasselijk ANTIBODY eette. et eerste e te omputervirus zou pas op et toneel vers ijnen in 1981, toen et Elk loner virus op Apple II werd verspreid. In juni van etzelfde jaar werden de eerste rapporten van et aids-virus in de Verenigde Staten verspreid door et enter for Disease ontrol. Met de opkomst en de verspreiding van van iv/aids en et gelijktijdige vers ijnen van et omputervirus, vertonen deze twee epidemis e ategorieën veel gelijkenissen in de manier waarop ze in de ulturele verbeelding voortbewegen.

et *performan e art*-virus op de Biënnale is een performan e over de manier waarop we et virus betekenis geven, zowel op de omputer als in et li aam. Zoals Paula Trei ler tere t opmerkt in aar werk over aids en zijn betekenis: 'De aids-epidemie – met aar reële potentie voor wereldvernietiging – is tegelijkertijd een epidemie van een overdraagbare dodelijke ziekte én een epidemie van betekenissen en betekenisgeving.'¹⁰ oewel sommigen, zoals Andrew Ross en Judit Williamson, verdedigen dat et werkelijke iv-virus net een 'tekort aan betekenis genereert'¹¹ vanuit zi zelf, argumenteert Trei ler dat, oewel et virus zelf nooit elemaal te kennen is, er nog steeds een

Uiteindelijk is et t eater, net als de pest, erop geri t ' onfli ten te ontketenen, kra ten vrij te maken en nieuwe mogelijk eden te exploreren.'

veel eid aan betekenissen wordt gegeven aan et virus door onze talige relatie tot iv/aids. Ze s rijft: 'De aard van aids zelf is ge onstureerd door de taal, en in et bijzonder door de taal van de geneeskunde en de wetens ap... Aids als naam reëert de ziekte en maakt ze begrijpelijk. Daarom kunnen we niet 'door' de taal een kijken om te zien wat aids 'werkelijk' is. We moeten eerder kijken op welke plaats deze beslissing werkelijk wordt genomen en tussenkomen op et punt waar betekenis effe tief ontstaat: in de taal.'¹²

Voor een deel probeert een dergelijke linguïstis e onstru tie van aids een spe ifieke ges iedenis te s rijven voor et fenomeen. oewel mijn analytische vergelijking tussen et ontstaan van omputervirussen en aids aanvangt in 1981, is dit niet meer dan één van de vele ver alen rond et ontstaan van virussen. David Roman zegt in zijn boek *A ts of Intervention: Performan e, Gay ulture, and AIDS* dat de pogingen om een 'offi iële' ges iedenis te reëren voor aids onvermijdelijk altijd andere ges iedenissen zullen doen verdwijnen, die niet werden vastgelegd. Deze offi iële ver alen, zij et de ver alen van de biomedis e instellingen of die van de mainstream media, dragen et gevaar in zi 'totaliserende ver alen' te worden, een 'genealogie' die in overdreven mate de nadruk legt op et opduiken

LEXI ON

VIRUS De term 'virus' wordt gebruikt in: • de biologie, zie virus (biologie);

• de informati a, zie omputervirus.

Wat deze twee gemeen ebben, is dat ze allebei ge odeerde informatie bevatten waarmee ze un 'gast eer' ertoe brengen et virus te vermenigvuldigen en te verspreiden. Ze kunnen zi niet zelfstandig vermenigvuldigen.

et omputervirus bestaat e ter alleen in een virtuele vorm, zonder eigen substantie, alleen als informatie in een omputerge eugen of op een s ijf, terwijl et biologis e virus zijn informatie op RNA of DNA eeft ge odeerd en dit eeft verpakt in een om ulling van eiwit en/of membraan. Een virus is een oeveel eid erfelijk materiaal (dit kan RNA of DNA zijn), gewoonlijk ingesloten in een om ulsel van eiwit. Virussen vers illen van ba teriën en andere levensvormen doordat ze zi niet onaf ankelijk kunnen voortplanten. Een virus koppelt zi aan een levende el en inje teert daarin et eigen erfelijk materiaal. Niet elke el kan door elk virus worden aangetast: de eiwitmantel van et virus wordt gebruikt om ges ikte gast eer ellen te erkennen. Binnen in de gast eer el geeft et erfelijk materiaal van et virus de opdra t om nieuwe virussen te maken. Dit kan in veel gevallen leiden tot de dood van de gast eer el, of ziekte of zelfs de dood van et meer ellig organisme waar de el deel van uitmaakt, al zijn er ook gevallen bekend waar een virus nuttige genen inbra t in een ba terie. Een virus kan zi alleen vermeerderen

van aids en et pro es van et ontstaan van de ziekte verdoezelt.¹³ In plaats van een éénduidige ges iedenis, zijn er eel veel vers illende ver alen.

De lan ering van deze 'offi iële' ver alen eeft een bepaalde ulturele verbeelding rond aids in gang gezet, en aan de grondslag daarvan ligt de globalisering en aar ingebakken onfli t met et verlangen om een 'vreemde oorsprong' te duiden voor et epidemis e. De verspreiding van iv/aids is van bij et begin geïnterpreteerd door et vergrootglas van de globalisering. Zoals Virginia van der Vliet s rijft in aar boek *T e Politics of Aids*: 'iv is opgedoken in een wereld die bijzonder goed voldeed aan zijn noden. De late twintigste eeuw is, net als de veertiende eeuw in Europa, een tijd van vooogde menselijke intera tie, van doorlaatbare grenzen en een uitgebreid andels- en reisnetwerk. et virus... lijkt te zijn meegereden met zijn menselijke gast eren op et moment dat deze vlot tussen ontinenten een en weer reisden, van dorp tot dorp trokken, of een en weer werden ges ud in bussen tussen steden en kusten over de ele Derde Wereld. Nergens is de 'global village'-metafoer angstwekkender geïllustreerd dan door de snel eid waarmee aids onze planeet is rondgereisd.'¹⁴

Net als et Biënnale.py virus in twee minuten de ele wereld ad be eerst, was iv/aids in staat zi globaal te verspreiden aan een tempo dat voor andere epidemieën in voorgaande eeuwen onmogelijk was, door de uidige ontext van beperkte so iale ruimte en et afnemende belang van regionale grenzen.

Belangrijker is e ter et feit dat in de ulturele verbeelding, die zowel aids als et omputervirus omringt, een sterke impuls zit ingebakken om een spe ifieke vreemde bron te duiden voor de infe tie. Op dit punt blijven de grenzen inta t en zeer aanwezig. Bij aids, zoals

LEXI ON

EMBRYONALE STAM ELLEN Embryonale stam ellen zijn li aams ellen

die de 'potentie' ebben om uit te groeien tot om et even welke soort gespe ialiseerde el. Steeds meer onderzoekers willen embryonale stam ellen onderzoeken om aftakelende weefsels en organen een verjongingskuur te geven. In de toekomst oopt men stam ellen te laten uitgroeien tot bijvoorbeeld insulineproducerende ellen. De bedoeling is ze te transplanteren bij mensen met diabetes, bij wie de insulineprodu tie verstoord is.

als en zij in een (gast) eerel bevindt. Een computervirus (in het dagelijks taalgebruik wordt meestal kortweg over virus gesproken) is een vorm van schadelijke software. Het is een computerprogramma dat zij in een bestand kan nestelen, bijvoorbeeld in bestanden van een besturingssysteem. Computervirussen worden als schadelijk beschouwd, want ze nemen schijfruimte en computertijd in beslag van de besmette computers; in ernstige gevallen kunnen ze in de computer schade aanrichten (zoals het wissen en verspreiden van (gevoelige) gegevens). Ze zijn gemaakt om zichzelf te dupliceren en te verspreiden, om zo steeds meer computersystemen te infecteren.

Computervirussen, die zij ongemerkt in een computersysteem nestelen en vermenigvuldigen moeten onderscheiden worden van trojanische paarden. Trojaanse paarden zijn programma's die andere dingen doen dan ze voorgeven, bijvoorbeeld gegevens over de geïnfecteerde computer doorgeven naar buiten. Ook worden virussen vaak verward met 'wormen'. Het verschil is dat virussen bestanden infecteren en wormen zij direct over het netwerk verspreiden. Als de schade pas aangetreft wordt op een vooraf bepaald tijdstip, zoals bij een tijdbom, of op het moment dat de software een bepaalde, vooraf vastgelegde verandering waarneemt, spreekt men van een logische bom. Bron: www.wikipedia.be

Susan Sontag schrijft in haar boek *AIDS and its Metaphors*, wordt de infectie gelezen als 'vreemd' in verschillende betekenissen. In de eerste plaats wordt de infectie gezien als een binnenvallende vijand, 'een infecterende agent die van buiten komt'¹⁵. De beschrijving van aids valt onder het taalspel van politieke paranoia en heeft het karakter van een 'sensationalism', met beschrijvingen die doen denken aan een soort 'logische oorlogvoering waarvoor we zijn opgeleid en gewaarschouwd'.¹⁶

In de tweede plaats worden diegenen die door de ziekte zijn besmet vanuit een moralistisch denkkader beschouwd als een typisch voorbeeld van de Ander. Sontag schrijft: 'Een ziekte opdoen door een seksuele act wordt als moedwillig beschouwd en kan je dus verweten worden. Verslaafden die de ziekte oplopen door het delen van besmette naalden begaan (of voleindigen) een soort onbedoelde zelfmoord. Promisuele homoseksuelen die hun seksuele uitpattingen bedrijven onder de illusoire overtuiging, gesteund door de medische ideologie van de allesgenezende antibiotica, dat alle seksueel overdraagbare ziekten relatief onschuldig zijn, kunnen nog bekeken worden als toegewijde hedonisten – oewel het nu vaststaat dat hun gedrag niet minder schuldig is. De homofiele patiënten en bloedtransfusieslacteren die op geen enkele manier kunnen worden verantwoordelijk gesteld voor hun ziekte, kunnen al even meedogenloos worden uitgesloten door bange mensen, en beliamen missien zelfs nog een groter gevaar omdat ze, in tegenstelling tot de bovenstaande gestigmatiseerden, niet zo makkelijk te erkennen zijn'.¹⁷

Deze 'risicogroep' zoals ze doorgaans genoemd wordt – en waarvan men veronderstelt dat het gaat om een neutrale term, ook al is dat helemaal niet zo – versuift de epidemie naar het rijk van de Ander. Treileriteert uit een artikel in het algemeen wetenschappelijk tijdschrift *Disover*, met de titel *AIDS: The Latest Scientific Facts*, dat geleid wordt door een beeld met de ondertitel: 'Why Aids is likely to remain largely a gay disease'. Het artikel en het beeld argumenteren dat 'het virus de bloedstroom binnenkomt langs de 'kwetsbare anus' en de 'uretra', in contrast met de 'weerstandige vagina' (speciaal ontworpen om misbruikt te worden door zo'n lompe instrumenten als een penis en kleine baby's) die een sterke barrière vormt opdat het virus zou kunnen binnendringen. Het artikel gaat verder met de mening dat 'aids geen bedreiging vormt voor de grote meerderheid van de heteroseksuelen... het is nu – en dat zal waarschijnlijk

altijd zo blijven – in hoofdzaak de prijs die je mogelijk moet betalen voor aanval'.¹⁸ Deze totaliserende verhalen, die voorgesteld worden als feiten van 'autoriteiten terzake', evoëren de metafora ter de betekenisgeving van de oorspronkelijke mythe van de epidemie. Zo een betekenis positioneert aids als een zaak van de Ander. Aids komt, zoals de meeste pestepidemieën en ziekten 'van ergens anders'.¹⁹ Zoals Sontag schrijft, wijst de naamgeving van syfilis toen deze ziekte zij in de vijftiende eeuw door Europa verspreidde, steeds op het positioneren van de aandoening als een vreemdelingenziekte die de plaatselijke bevolking belegert. Het waren de "Franse pokken" voor de Engelsen, de "morbus Germanicus" voor de Parijzenaars, de "Napolitaanse ziekte" voor de Florentijnen, en de "Chinese ziekte" voor de Japanners.²⁰ Op dezelfde manier wordt in vele westerse landen gedacht dat aids uit Afrika komt. Sontag schrijft: 'Afrikanen die racistische stereotypes detecteren in heel wat van de speculaties omtrent de geografische oorsprong van aids, ebbenerin geen ongelijk. De onbewuste onnatie die men maakt tussen noties over een primitief verleden en de vele hypotesen die de besmetting situeren tussen mens en dier... heeft de stereotiepe ideeën over animaliteit, seksuele buitensporigheid en zwarten weer nieuw leven ingeblazen'.²¹ In bepaalde Afrikaanse landen wordt aids ook als 'vreemd' beschouwd, volgens de hypotese dat het virus werd gereed in een CIA-laboratorium in Maryland, en vandaar werd opgestuurd naar Afrika.

Aids als naam reëert de ziekte en maakt ze begrijpelijk.

Daarom kunnen we niet 'door' de taal heen kijken

om te zien wat aids 'werkelijk' is

Deze betekenissen plaatsen hiv/aids en het computervirus in eenzelfde beeldvorming, zoals we kunnen zien in de kritische performantie van WWW.0100101110101101.ORG en epidemieën en Biennale-virus. Dit virus roept verschillende vragen op over zijn oorsprong en over het gastbestand. Wanneer een computergebruiker ziet dat het virus zijn computersysteem infiltreert, worden onmiddellijk de veiligheidsystemen ingeroepen en wordt de anti-virusnologie in vraag en/of in werking gesteld. Er worden meteen grenzen gesloten in wat nog net ervoor werd beschouwd als de grensloze wereld van het internet. De term 'Firewall' bijvoorbeeld, die in anti-virusnologie wordt gebruikt, is een metafoor die opnieuw de idee van grenzen binnensmokkelt in een grensloos systeem. Het scheidt het eigene van het andere en beschermt de integriteit van het systeem tegen de infectie van een extern kwaadaardig virus. Het begrensde systeem wordt als veilig beschouwd zolang het binnen de perken wordt gehouden en beschermd door de grenzen van de 'Firewall'. In een gesloten en zelfbeschermend systeem kan je enkel besmet raken door een virus door je willens en wetens in te laten met een bestand of code van een externe bron.

Computervirussen worden dus beschreven in termen die en vergeleken met seksueel overdraagbare aandoeningen. Zoals in de culturele verbeelding van het aids-virus, zijn computerinfecties et gevolg

van een bewust aangegaan ontat met een besmette bron. Zoals Sontag stelt: 'ontatregulering krijgt nu ook zijn plaats in de omputerwereld. omputergebruikers worden geadviseerd om elk nieuw stukje software te benaderen als een "potentiële drager" van een virus. 'Stop nooit een diskette in je omputer zonder de bron te eken.' De zogenaamde vanatieprogramma's die worden aan- geprezen worden verondersteld je te besermen; maar de enige zekere manier om de dreiging af te wenden, zo beweren de experts, is door je programma's en data nooit te delen.'²² Ross zit op dezelfde lijn als Sontag wanneer zij zegt: 'De onderliggende morele verplijng is deze: je kan je beste vriend of vriendin al evenmin met je software vertrouwen dan je zijn of aar li aamssappen kunt vertrouwen- veilige software of elemaal geen software!' zij gaat verder met een quote van Dennis Miller over een episode in 'Saturday Night Live': 'Denk eraan, wanneer je verbinding maakt met een andere omputer, maak je verbinding met elke omputer waar die omputer ooit mee geonne teerd is geweest.'²³ Deze taal weerspiegelt de uidige pus van ontoudingsprogramma's in de Verenigde Staten. Dit is ook in et bijzonder toepasselijk in onze uidige tijd van peer-to-peer netwerking waarin et uitwisselingspro es van bestanden de vorm eeft aangenomen van een moreel stigma en waardoor virussen die op die manier worden opgelopen geïnterpreteerd worden als een tere te straf voor suldig gedrag. Op deze manier wordt de 'morele wet' waarmee seksueel gedrag

Zoals in de ulturele verbeelding van et aids-virus, zijn omputerinfeties et gevolg van een bewust aangegaan ontat met een besmette bron.

wordt gereguleerd, gekopieerd in de opyrig twetgeving en de and-aving van deze regels in de netwerkgemeens appen door organi- sations als et RIAA. De vergelijking is duidelijk zi tbaar in de re-ente Motion Picture Association of America-re lame waarin gezegd wordt: 'Je kan een ooladereep stelen uit de winkel, of je kan een film downloaden op et internet. Ik bedoel maar, et is gewoon ver-keerd.'

Er wordt algemeen aanvaard dat je individuele omputersysteem met de juiste anti-virussoftware en de installatie van de juist *Firewalls* veilig zal zijn voor externe bedreigingen van virale in- feties. et omputervirus, denkt men, is alleen effe tief in een onbe- sermd systeem of valt enkel Windows-programma's aan (en dus zijn de Ma -gebruikers immuun). Zoals arles E. Rosenberg s rijft in zijn artikel *The Definition and ontrol of Disease*, is dit denken vergelijkbaar met et beeld dat de Amerikaanse ultuur vóór de aids-epidemie over zi zelf ad: immuun ten opzi te van infetie- ziekten dankzij de medis e vooruitgang. zij zegt: 'Tegen et einde van de jaren 1970, waren de meeste Amerikanen ervan overtuigd dat ze geen risio meer liepen; infetieziekten waren bijna per defi- nitie be andelbaar. et was geleden van de laatste serieuze polio- bedreiging, bijna een kwarteeuw geleden, dat Amerika nog de olle tieve angst voor infetie ad gekend.'²⁴ et idee dat virussen ontstaan in de Ander en in de eerste plaats de Ander bedreigen blijft stevig overeind in de meeste teorieën over iv/aids en et omputervirus. De Italiaanse performan egroepen die et biënnalevirus verspreid- den deden dit in een milieu dat et virus als een vreemd li aam bes ouwt, terwijl et zi zelf en et syteem als veilig aanziet zolang et wordt bes ermd en begrensd. et performan evirus eeft deze duiding van et virus gedestabiliseerd en de manier waarop grenzen tegelijkertijd worden opge even en gereïnstalleerd in vraag gesteld. Zoals Artaud s rijft: 'Als et eater essentieel fun tionneert als de pest, is dat niet omdat et besmettelijk is, maar omdat de pest een openbaring is, waarin de latente wreedeid waarmee de situering van alle perverse mogelijkheden van et denken, of et nu gaat om een individu of een volk, wordt blootgelegd en aangetoond.'²⁵

oewel de gevolgen en de onsequenties van iv/aids signifi ant ver- s illend en bedreigender zijn dan om et even welk omputervirus, is de manier waarop de twee epidemieën geduid worden in de ulturele verbeelding wel degelijk bijzonder gelijkend. et gelijktijdige vers ijnen van de virussen en de veel eid van un begeleidente betekenissen laten een vergelijking toe tussen et geïnfeteerde li aam en de infetering van et omputersysteem. Met andere woor- den: er kan een link gelegd worden tussen de fysieke informatie die wordt besmet (de alteratie van et DNA) en de ge odeerde infor- matie van et omputersysteem. Door deze gelijkenissen tastbaar te maken in un performan e, laten de artiesten van de Biënnale van Venetië un publiek deelnemen aan de teorievorming omtrent de staat van de ulturele verbeelding die zowel et omputervirus als de aids-epidemie omsluit.

vertaling Elke Van ampennout

1 Zie <http://www.0100101110101101.org> en <http://www.epidemi .ws/> voor meer informatie
2 Gabriela Gianna i, *Virtual Theatres: An Introdu- tion* (New York: Routledge Press, 2004).
3 Antonin Artaud, *The T eater and its Double* (New York: Grove Press, 1966).
4 Artaud, 27.
5 Artaud, 31.
6 Voor meer informatie over de werking van de omputer als een 'leesmachine':
N. Katherine Hayles' boek *Writing Machines* (ambridge, MA: MIT Press, 2002).
7 http://www.0100101110101101.org/ ome/ biennale_py/story.html
8 Mi el Fou ault, *Discipline and Punis : The Birt of the Prison* (New York: Vintage Books, 1995)

9 Andrew Ross, 'Haking Away at the ounter- ulture', *Postmodern ulture* 1(1): 1990, n.p. http://www.muse.j u.edu/journals/postmodern_ ulture/v001/1.1ross. tml.
10 Paula A. Trei ler, 'AIDS, Homop obia, and Bio- medi al Dis ource: An Epidemiof Signifi ation', *AIDS: ultural Analysis ultural Activism* (ambridge, MA: MIT Press, 1996)
11 Ross, n.p.
12 Trei ler, 31.
13 David Román, *Acts of Intervention: Performance, Gay ulture, and AIDS* (Bloomington: Indiana University Press, 1998) xviii-xix.
14 Virginia Van der Vliet, *The Politics of AIDS* (Lon- don: Bowerdean Publis ing ompany, 1996)

15 Susan Sontag, *AIDS and its Metaphors* (New York: Farrar, Straus, and Giroux, 1988)
16 Sontag, 18.
17 Sontag, 26-27.
18 Trei ler, 37.
19 Sontag, 47.
20 Sontag, 47-48.
21 Sontag, 52.
22 Sontag, 79.
23 Ross, n.p.
24 arles Rosenberg, 'The Definition and ontrol of Disease', *In Time of Plague: The istory and Social onsequences of Let al Epidemio Disease*, ed. Arien Ma k (New York: New York UP, 1991) 5.
25 Rosenberg, 30.